

Hozzászólás az Erdőtelepítések mérlege: tanulságok című íráshoz

Néhány gondolatban szeretnék reagálni az Erdészeti Lapok július–augusztusi számában megjelent dr. Bodor Antal–dr. Koloszar József szerzők „Az erdőtelepítések mérlege: tanulságok” című írására. Szeretném előrebocsátani, hogy nem vagyok az erdészeti szakma berkeiben mélyebben jártas, így a kedves olvasók vegyék úgy soraimat, mint egy gondolkodó laikus papírra vetett gondolatait, aki morgolódik számára érthetetlen dolgok miatt.

Azt is szeretném előrebocsátani, hogy nem vagyok erdő- és erdészellenes, tisztában vagyok vele, hogy milyen hatalmas veszteség érte Magyarország erdővagyonát Trianon után. Azzal is tisztában vagyok, hogy ezt a hatalmas veszteséget szinte mindenáron pótolni igyekeztünk, és egyet kell értenem a szerzőkkel, hogy az igyekezetbe hibák is csúszhattak, ilyen-olyan okok miatt.

De... Úgy vélem, hogy a cikk írói nem kellő hangsúllyal elemezték a hibákat, olyan „hát istenem, megtörtént” vállrándítással siklottak át felettük. Félreértés ne essék. Szó nincs arról, hogy felelősöket keresnék, okokat boncolgatnék, netán számon kérnék, de elvártam volna, hogy a szerzők néhány sorban, tanulságként az erdőtelepítések jövőbeni körülméntöbb és kicsit visszafogottabb végzése érdekében néhány percre levették volna a „minden áron és minél gazdaságosabban erdőt” szemüveget. Egy példát hadd ragadjak ki a szövegből: „a tervezés és kivitelezés most bonyolultabb, mint a rendszerváltás előtt volt. Hasonlít a két világháború előtti időszakhoz, amikor is a pénztelenség mellett a maihoz hasonló kisbirtokrendszer volt kerékkötője a nagyobb erdőtelepítési program kibontakozásának”!

Hol van annak bevallása, hogy egyes területeken az ún. „erdőtelepítésekkel” milyen károk keletkeztek, s főleg hol van az ezek – legalább elvi – orvoslási lehetőségeinek felvázolása, vagy egyáltalán az ilyen igények elismerése.

S hogy miért ragadtam tollat nem erdészként? Nos, a Kiskunság egyes területein honos a rákosi vipera, melyet Méhely Lajos írt le a tudomány számára 1893-ban. Egy 1912-ben kelt dolgozatá-

ban azt írja, hogy ez a kis mérges kígyó a számára alkalmas élőhelyen hihetetlenül elszaporodik.

Nos, ezt a mérges kígyót ma a közvetlen kipusztulás fenyegeti. Ma már csak hazánkban él, Európa más országaiból az utóbbi ötven évben kipusztult, ám hozzá kell tennem, hogy legnagyobb állományai mindig is Magyarországon voltak. Természetvédelmi értéke egy millió forint, „elnyerte” az Európa legveszélyeztetettebb mérges kígyója kétes címet, számos nemzetközi egyezmény védelme alatt áll. Az, hogy ide jutott, egyértelműen és kizárólagosan annak tudható be, hogy elvettük az élőhelyeit. És sajnos ebben oroszlánrésze van az erdőtelepítési programnak. Mára a rákosi vipera leszorult azokra a mélyebb térszínre, ahol az életfeltételei csak részben biztosítottak, élőhelyei fragmentálódtak, a populációk szétterjedtek.

Jelenleg a Kiskunságban tíz élőhelyen maradt fenn valamekkora állománya. Ezek az élőhelyek kis kiterjedésűek, és hiányoznak azok a magasabb, partos gyepterületek, melyek nélkül a mélyebb, nedves területekre szorult viperák életben maradása hosszú távon lehetetlen. Ezeket a partosabb területeket azonban ma erdőknek nevezett borzadmányok foglalják el.

Ki „csinálja” az erdőt?

Ötven éves kor felett az ember már egyre inkább hajlamos filozófiai jellegű elmélyülésekre. Talán ezzel is magyarázható, hogy nemrég, amikor egy jól beállt erdősítésben bóklásztam, önkéntelenül azon kezdtem el „filozofálgatni”; tulajdonképpen ki is „csinálja” az erdőt. A kerületvezető erdész? Az erdei munkás? A műszaki vezető? Vagy esetleg az erdőterv készítője? Némi töprengés után csupán egy válasz maradt fenn a kizárólagosság szűrőjén: mi, erdészek (= tágabb értelemben véve: az erdészeti ágazatban dolgozók), mi „csináljuk” az erdőt, közösen, mindannyian.

Vagyis: mi, erdei munkások, akiknek a lelkében egy sikeresen elvégzett erdősítés

S most újra megemlítem, hogy fel sem merül bennem, hogy a múltra vonatkozóan számon kérjek. De a jelenre vonatkozóan igen. Ezek az „erdők” úgy születtek az 1970-es, 80-as években, hogy változatos és gazdag élővilágú gyepeket törtek fel – amiből ma már alig van az országban –, s telepítették be facsemetékkel, felvették az állami támogatást, aztán magára hagyták ezt a gazdasági torzszüleményt, amire azóta is rossz ránézni. Magára hagyták, mert csinálhattak volna vele bármit, abból akkor sem lett volna erdő, mert egyszerűen nem oda való volt. Természetesen a terület erdőművelési ágba került, amit ma, amikor illő lenne elfogadni, hogy létezik természetvédelmi érdek is, lehetetlen megváltoztatni. Még ebben az esetben sem, amikor egyértelmű, hogy a telepítés hatalmas pusztítással és károkkal járt, az ott felnőtt valami még a legnagyobb jóindulattal sem nevezhető erdőnek. S ahhoz, hogy néhány területen ezeket a faállományokat letermelve – amelyek levágása nem gazdaságos és nem lesz az húsz év múlva sem – megpróbáljuk visszagyepesíteni és a mélyebb térszínre visszacsatolni, súlyos milliókat kell megváltásként kifizetni. S mivel pénz nemcsak az erdőszetben nincs, hanem a természetvédelemben sem, évek óta egy helyben toporgunk, s a szemünk láttára pusztul ki országunkból és a Földről egy faj, ami talán értékesebb, mint néhány 100 hektár fasivatag.

Péchy Tamás

Magyar Madártani és

Természetvédelmi Egyesület

Rákosi viperavédelmi programvezető

szemek, az erdőnek az életét, fejlődését, változásait vizsgáljuk abban a reményben, hogy a gyarapodó ismeretek egyre harmonikusabbá teszik az ember és az erdő együttélését. Mi, oktatók, akik a közép- és felsőfokú szakoktatásban ezen ismeretek mellett az erdők szeretetét próbáljuk erdészutódainkba átplántálni. Mi, felsőbb szintű szakmai vezetők, akik magasabb beosztásunkat szolgálatként tekintjük, és azon ügyködünk, hogy a fentiekhez biztosítsuk a kellő feltételrendszert.

Azaz: *mi, erdészek*, közösen ültetjük, telepítjük, ápoljuk, neveljük fel az erdőt.

Mi, erdészek, növeltük az ország erdősültségét 18% fölé, és mi „erősödünk” azon, hogy ez az arány ne csökkenjen, sőt, tovább emelkedjen, az ország javára, környezetünk jobbításának, erdővagyonunk gyarapításának érdekében.

Mi, erdészek tudjuk, hogy ezzel a dolgunkat tesszük, nem is várunk el megkülönböztetett társadalmi elismerést. Tudjuk, hogy legfőbb jutalmunk az elvégzett munka öröme. Ez viszont fontos, nagyon fontos, mert ez ad nekünk erőt, biztos meggyőződést ügyünk igazában. Erre sokszor szükségünk is van. Alig tíz esztendő alatt eléggé széles spektrumban minősítettek minket: közönséges rablógazdálkodótól a természeti környezet úgyszólván első számú károsítójáig. Néhányunknak minden bizonnyal rosszul esett. Merem azonban remélni, hogy többségünk túllépett „e mai kocsmán”, mert *tudja*, hogy az ország élőfakészlete fokozatosan növekszik, és még akkor is növekedne, ha a nemzetközi piac trendjei másként, kedvezőbben alakulnának. Mert *tudja*, hogy a természeti környezetet nem az teszi tönkre, ha az ország erdősültsége növekszik, netán eléri az európai átlagot. Mert *tudja*, hogy a természetvédelem ügyét Magyarországon elsőként éppen az erdészek karolták fel. Mert talán személyesen ismeri azt a kertületvezető erdészt, aki feketegolya-fészkelőhelyet találva a rábízott erdőtömbben, úgy szervezte az erdei munkákat, hogy biztosítsa a kellő nyugalmat a gólyapár részére. Mert tudjuk, hogy az akácnak és a feketefenyőnek bizony megvan a helye a hazai erdőterületek termőhelyi palettáján, és azt is tudjuk, hogy Mária Terézia miért rendelte el a feketefenyő telepítését. Mert tudjuk, hogy az erdészeti kísérletek – beleértve a honosítási kísérleteket is – hosszú, esetenként több emberöltőnyi időt igényelnek, és azokat bizony idejekorán el kell kezdeni, ha a nemzetgazdaság vezetőinek majdani kérdéseire válasszal kell szolgálnunk.

Igaz, mi is követünk el hibákat. (Szinte idekívánkozik az elcsépelet mon-

dás: csak az nem követ el hibákat, aki nem dolgozik, azaz: *nem hoz létre semmit*, vagyis *nem alkot*.) Hibáinkat azonban elsőként mi magunk regisztráljuk, publikáljuk, hogy mások is okuljanak azokból, rontott erdőinket lecseréljük, illetve átalakítjuk.

Igaz, közöttünk is vannak viták, nézeteltérések, esetenként – uram bocsá! – torzalkodások. Igyekszünk azonban ezen változtatni vagy legalábbis enyhíteni, mert egymásra vagyunk utalva, egymásra vagyunk szorulva. Van ugyanis egy közös feladatunk: „csinálnunk” kell az

erdőt, telepítenünk, felnevelnünk, védenünk, ésszerűen hasznosítanunk, hogy az megfelelően a nemzetgazdaság által meghatározott elsődleges funkciójának, lett legyen az védelmi, rekreációs vagy fatermesztési funkció. Ám ezt a feladatot *mi, erdészek* közösen véghez tudjuk vinni, mert az elmúlt évtizedekben mi valóban „csináltunk” valamit – erdőt

Egy erdész, aki jobb perceiben abban a tudatban él, hogy éppen ott és akkor egy ékásó volt a kezében, ahol és amikor sor került az egymilliomodik bektár erdőültetésére

Válasz Atlasz-cédrus ügyben

Az Atlasz-cédrussal kapcsolatos szakmai kérdéseket felvető írásomra érkezett válaszokat olvastam. Mivel azok rólam és nem az általam felvetett kérdésekről szólnak, ezekre érdemben

nem tudok és nem is kívánok reagálni. Írásaik stílusa nem engem, hanem azok (részben ismeretlen) szerzőit minősíti.

Haraszthy László

Erdei aljnövényzet víztároló képessége

Oroszország európai területén többféle mérték a különféle erdei növényfajok alkotta aljnövényzet maximális víztároló képességét. Fehér-oroszországi adatok a következő képet adják (mm-ben kifejezve): madársóska 0,27, vadzab 0,42, fekete áfonya 0,49, réti növények hullámtéren 1,2, Hypnum mohapárnák 3,9, száraz réti gyp 0,3. A hivatkozott mű szerzője, *Molcsanov*, szintén végzett hasonló méréseket, de az ő adataiban az

avar+aljnövényzet együtt szerepel. A következő képet kapta: zuzmók 11,0, zuzmók és lombos mohák együtt 17,0, lombos mohák 15,0, holt avar 13,3, Polytrichum mohák 29,0, Sphagnum mohák 52,5 mm. A számok jelzik, hogy az erdő alatti növényzet és avar szivacsoként működik, megőrzésükre ügyelnünk kell.

(Hiv. A. A. Molcsanov: The hydrological role of forests)

Dr. hc. dr. Szodfridt István

Nemzetközi sajtótájékoztató

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Vadgazdálkodási és Halászati Főosztálya, valamint a Vadászati Kulturális Egyesület nemzetközi sajtótájékoztatón mutatta be a sajtónak a 2001–2002-es multinacionális természetvédelmi bélyegprojektet, amelyet az Európai Unió Vadászati és Természetvédelmi Szövetségének megbízásából – Európában hatodikként – magyar alkotó tervezett, de az idej bélyeg nem csak ezért a mi bélyegünk!

Hanem azért is, mert a természetvédelmi bélyeg hazai és világméretű értékesítéséből befolyó összegeket – több száz millió forintot – a magyar vadvilág és élő vizeink karbantartására, fejlesztésére, valamint egy, a civil szervezeteket,

egyesületeket támogató természetvédelmi katasztrófa alap megteremtésére fordíthatjuk.

Csekő Sándor

A NYME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium oklevél-megújító 40 órás továbbképzést szervez ERDÉSZETI NÖVÉNYVÉDŐ SZAKTECHNIKUSOK számára 2001. október 15–19-ig. Jelentkezési határidő: 2001. szeptember 30. Érdeklődni lehet az iskolában: Sopron, Szent György u. 9. Tel.: 99/506-470